

HENGENPELASTUSMITALIEN ANTAMINEN

Perustuslain 58 § 3 momentin 3 kohdassa todetaan, että presidentti päättää laissa erikseen säädetyistä asioista, jotka koskevat yksityistä henkilöä. Julkisen arvannon osoituksista annetun lain (1215/1999, *arvonimilaki*) 2 §:n 2 momentin mukaan ”(p)residentti päättää yksittäistä arvonimeä tai muuta julkisen arvannon osoitusta koskevasta asiasta, jollei päätöksentekoa ole säädetty muun viranomaisen tehtäväksi. Presidentti tekee päätöksen valtioneuvostossa ilman valtioneuvoston ratkaisuehdotusta.”. Lain perusteluissa todetaan, että tasavallan presidentti on tehnyt kunnia- ja ansiomerkkejä, hengenpelastusmitalia, inhimillisestä auliudesta annettavaa kunniamerkkiä ja virka-ansiomerkkiä koskevat päätökset valtioneuvostossa ilman valtioneuvoston ratkaisuehdotusta. Vastaisuudessaan yleisistunto ei lain perustelujen mukaan käsitelisi niitä. Hengenpelastusmitalista annettu asetus (146/2011) perustuu arvonimilakiin, eikä se siten ole ns. omaehtoinen asetus.

Hengenpelastusmitalista annetun asetuksen mukaan hengenpelastusmitali annetaan tunnustukseksi erittäin rohkeasta tai neuvokkaasta taikka oman hengenvaaran uhalla suoritetusta teosta, jolla toisen ihmisen henki on pelastettu uhkaavasta vaarasta. Asetuksen 6 §:n mukaan ehdotus mitalin antamisesta yksityiselle henkilölle on tehtävä viiden vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jona ehdotuksen perusteena oleva teko on tapahtunut. Myöhemmin tehty ehdotus voidaan erityisistä syistä ottaa käsiteltäväksi.

Mitalin antamista koskevia ehdotuksia käsittelee hengenpelastusmitalilautakunta, joka toimittaa ratkaisuehdotuksensa sisäministeriölle, joka esittelee asian tasavallan presidentille. Lautakunnan sihteerintehtävät ja toimistotyöt hoidetaan Lupa- ja valvontavirastossa. Hengenpelastusmitalilautakunta on 1.4.2026 käsitellyt nyt esitettävät 69 ehdotusta ja puoltanut ehdotuksia 1–6. Käsillä oleva esitys on yhteneväinen hengenpelastusmitalilautakunnan puoltaman linjauksen kanssa näiden esitysten kohdalla. Kohdissa 7–69 lautakunta ei katso olevan edellytyksiä mitalin antamiseen, minkä vuoksi lautakunta ei puolla mitalin antamista näissä tapauksissa. Lisäksi lautakunta ei käsitellyt esitystä kohdassa 70.

Esityksistä kohtien 7–69 ehdotukset koskevat tapauksia, joissa on noudatettu jokaiselle henkilölle kuuluvaa velvollisuutta antaa ja hankkia hengenvaarassa olevalle sellaista apua, jota hänen mahdollisuutensa ja tilanteen luonne huomioon ottaen kohtuudella voidaan häneltä vaatia (vrt. rikoslain [39/1889] 21 luvun 15 § ja pelastuslain [379/2011] 3 §). Näissä tapauksissa mitaliehdokkaat ovat siis toimineet kiitettävästi, mutta pelastusteot eivät kuitenkaan täytä mitalin antamisen edellytyksiä. Kohdan 70 ehdotusta ei ole käsitelty, sillä ehdotuksen tapauksesta on kulunut yli viisi vuotta ja erityisiä syitä käsittelylle ei ole esitetty.